

τ Veronikan

Nr 3/2013

T-Veronikan ges ut av Örebro Läns Botaniska Sällskap. Bidrag till tidningen, synpunkter på innehållet och tips om botaniska händelser mottages tacksamt av redaktionen. Citat ur T-Veronikan får göras, om källan anges. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insända bidrag.

Ansvarig utgivare

Per Erik Persson

Omslagsbilder

Sankt Pers nycklar *Orchis mascula* kan avnjutas i riklig mängd på den kalkhaltiga marken på Öland och Gotland och är relativt allmän även i Blekinge och Skåne. I övriga delen av landet påträffas den bara på enstaka lokaler i Götaland och Svealand. Var du kan finna Sankt Per i Närke kan du läsa om i Lars Asklunds artikel på sidan 17.

Ag *Cladium mariscus* är ett upp till 200 cm högt halvgräs, som växer i stora bestånd i kalkrik gytta vid sjöstränder, kärr och åar. Ag förknippas mest med gotländska träsk men växer även sällsynt på lämpliga lokaler i Göta- och Svealand. Som en värmerelikt finns den kvar vid Ormtjärnen i Kilsbergen. Sällskapets medlemmar besökte denna lokal under vårens jubileumsexkursion (se sidan 12).

Text och illustrationer: Björn Nordzell

Redaktion

Gunilla Dahlén 070-325 36 22
dahlen.gunilla@gmail.com

Lena Bjärmark 0701-75 71 25
bjarmark@gmail.com

Daniel Gustafson 073-714 16 06
daniel.gustafson@telia.com

Arne Holmer 0582-407 58
arne.holmer@telia.com

Björn Nordzell 019-24 40 31
bjorn.nordzell@telia.com

Material skickas till:
teveronikan@gmail.com

Manusstopp för
T-Veronikan

nr 4/2013 30 november

Utgivningsplan:

4 nr, febr, april, sept, dec

Annonspriser, kr:

	1 inf	2-4 inf
Helsida	1000	800
Halvsida	700	600
Kvartssida	500	400
Åttondel	350	300

ISSN 1402-2419

Ordföranden har ordet

Per Erik Persson.

Femtio år med länets växter

På jubileumsexkursionen i maj till Garphytt nationalparks ängsblommor, Kanterbodas idegranar och Ormtjärns gotlandsag var vi trettio deltagare. Vi hade gäster från två andra föreningar, Nora biologiska förening och Bergslagssektionen av Svenska fjällklubben. En bra anledning till att ha med andra föreningar är att visa vad vi håller på med och kanske få fler medlemmar.

Exkursionen hade ett brett innehåll, växtarter för artjägaren och om växters invandring och utdöende med förändringar i klimatet från varmetid till en kallare nutid. Idegran och gotlandsag har här hållit sig kvar som relikter på gynnsamma platser. De är bra exempel på landskapets vegetationshistoria. Även om man nu tidigare sett både vild idegran och gotlandsag är det förekomsterna på just de här platserna som väcker intresse.

Själva jubileet var i Sixtorp med en vandring på ängarna i naturreservatet. Elisabet Kocken stod för utsökta jubileumstårtor. Här var vi femton deltagare.

Den tredje jubileumsexkursionen gick till Harge uddar i Vättern. Det är ett botaniskt rikt och landskapsmässigt ståtligt klipplandskap med stora vatten. En av sällskapets exkursioner den första sommaren 1963 upprepades nu femtio år senare och med samma exkursionsledare Gunnar Hallin. Det tror jag är unikt med samma ledare med 50 års mellanrum.

Till minne av Anna-Greta Johansson

Vår äldsta medlem Anna-Greta Johansson har avlidit i en ålder av 98 år. Hon var 1963 en av sällskapets grundare och vår första kassör.

Floran i sin hemtrakt Östansjö kunde hon i detalj och ledde gärna exkursioner dit.

Vi tackar särskilt de här tre professionellt botaniskt kunniga exkursionsledarna: Tomas Gustafson i Garphyttan, Daniel Gustafson i Sixtorp och Gunnar Hallin på Harge uddar.

Under året har vi också gett ut Närkes Flora, ett projekt som diskuterades redan när sällskapet grundades. Det har varit ett händelserikt år.

Vilka nya mål har vi nu för de kommande åren? Det tål att tänkas på för alla våra medlemmar med intresse för ett levande landskap.

Jag bläddrade i nationalnyckelns volym med malfjärilar och förundrades över att flertalet är bundna till en eller ett fåtal växtarter. Teveronikan, vår logga, har sin egen malfjäril, dvärgantennmal som är centimeterstor och brungrå, men också en mycket sällsynt dagfjäril, veronikanätfjäril.

Många malar gör minor i värdväxtens blad. En av de mest udda är den centimeterstora svartbräkenmalen som lever i bergsbranter på den lilla ormbunken svartbräken, som larven gör en vit mina i bladet på och sedan äter sporer. Den har bara hittats ett fåtal gånger. Svartbräken finns hos oss, ofta med underarten kalksvartbräken, på kalkblock eller i branter med kalk. Svartbräkenmal är en art att söka efter när vi är ute i kalktrakter där det växer kalksvartbräken. De här är bara exempel bland oändligt många på samspelet arter emellan och på deras mångfald. Något för oss att arbeta vidare med.

Under många år var hon en mycket intresserad deltagare i våra aktiviteter. Men i senare tid satte hälsan stopp för ett mer aktivt deltagande. Alla som kände henne minns henne med saknad och värme.

Per Erik Persson, ordförande

Botanikdagarna i Dalsland, 26-30 juni 2013

Text: Arne Holmer. Bild: Arne Holmer och Björn Nordzell.

Den 1 mars "hängde vi på låset", Björn och jag. Det gällde att anmäla sig i tid till Botanikdagarna. De är mycket populära och deltagarantalet begränsat. Ca 90 personer finns det plats för. Vi tillhörde även i år de lyckliga som fick delta i Svenska Botaniska Föreningens botanikdagar.

Det var tionde gången i rad för vår del. Varje år genomströvas ett nytt landskap. Nu, 2013, var det Dalsland. Där mötte vi flera vänner från vårt län som också lyckats komma med på kanske årets botaniska äventyr: Owe Nilsson med sin mor Maj-Britt och Uno Milberg med sambon Alva.

Inkvarteringen skedde på onsdagen i Kroppefjäll hotell och Spa i Dals Rostock. Förr var här ett sanatorium, vackert beläget på Kroppefjälls sluttning. Orten är också känd för att under lång tid varit centrum för svensk medicinalväxtodling. Efter en god middag fick vi en föreläsning om landskapets geologi av Karl Inge Åhäll, en pedagogiskt förmälig genomgång av den onekligen rätt krångliga berggrunden, Dalformationen kallad. Den stora variationen i geologin återspeglar sig i floran och vi fick

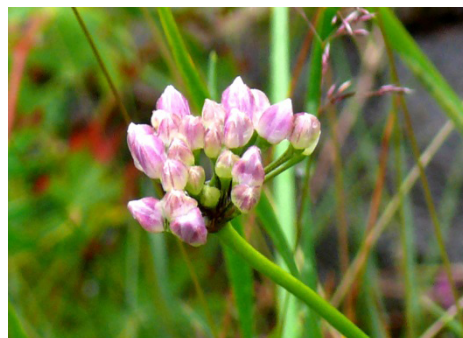
många smakprov på det under de kommande dagarna. Lerskifferområden med rik flora omväxlade med magrare kvartsitområden.

Exkursionerna gick åt tre olika håll: Södra Dalsland, centrala Dalsland och norra Dalsland. Vi fördelades på två bussar. Björn och jag hamnade i buss 2. Olika lokala guider hjälpte oss under dagarna. Erik Ljungstrand fanns till hands i vår buss hela tiden.

Dag 1

Första dagen (torsdagen) bekantade vi oss med de norra delarna av landskapet, Långtjärn Brudfjället, Baljåsens naturreservat, Bräcke ängar och Hallebol Tösse. Vi for på torsdagmorgonen norrut från Dals Rostock, passerade Håverud med den berömda akvedukten och gjorde första stoppet vid Långtjärn Brudfjället i Tisseltorp socken. Här växte på klipporna ett stort vackert bestånd av fjällhüllebräken *Woodsia alpina* och den sällsynta kantlöken *Allium lusitanicum*.

Färden fortsatte norrut och passerade Fångfors nedlagda pappersbruk, numera omgjort till en turistanläggning. Vi kom till Baljåsens naturreservat i Edsleskogs socken och är då i närheten av Dalslands högsta punkt, 302 meter över havet. Naturreservatet är stort, ca 300 ha med mager barrskog på granithöjderna och frodig vegetation i sänkorna tack vare näringsrik, kalkhaltig lerskiffer. Här blev det förmiddagskaffe vid hembygdsgården Petersberg. Runt den lilla stugan var en fin ängsflora. Vi vandrade ett par kilometer in i en rik ängsgranskog. Här växte bl.a. guldgul ängskovall, myskmadra, särläka, kambräken och de ovanliga gräsen skogssvingel *Drymochloa sylvatica* och strävlost *Bromopsis benekenii*. På en trädstam i den något urskogsliknande miljön såg vi lunglav tillsammans med den ännu sällsyntare blylaven *Degelia plumbea*. På återvägen till bussen gladdes jag åt en hagtornsfjäril som fladdrade förbi invid stigen.

Kantlök (ovan) och fjällhüllebräken (nedan).

Fältgentiana, brudsporre och violett kantad guldvinge sågs på Bräcke ängar.

Några minuter senare hade vi kommit till Bräcke ängar, en underbar natur för blomstervänner. Det är ett restaurerat äldre odlingslandskap av stort kulturhistoriskt värde. En kalkrik lerskiffer utgör grunden för en mycket artrik ängsflora. Solen sken. Vi hade det varmt och gott när vi intog vår lunch strax intill en liten åkerlapp med odling av gamla grödor, bland vilka det växte trevliga "ogräs", råglösa och klätt. Vi vandrade sedan över de blommande ängarna och njöt av tvåblad, nattviol, nästrot, vitfruktig trolldruva, slättergubbe, brudsporre, Sankt Pers nycklar, klasefibbla och fältgentiana. Björn och jag tappade bort den övriga gruppen en stund eftersom vårt intresse fångades av några exemplar av den ganska sällsynta violett kantade guldvingen. Det föranledde oss att några dagar senare återbesöka lokalen för att fördjupa bekantskapen med fjärilarna och orkidéerna, med många fina foton som resultat.

Vi fortsatte sedan ned mot Tösse och stannade vid Hallebol. Efter några hundra meters promenad kom vi fram till solbelysta klipp-hällar med ett stort vackert bestånd av krusbräken *Cryptogramma crista*. Det blev sista lokalen den dagen.

Dag 2

På fredagen åkte vår buss runt i mellersta Dalsland. Första lokalen vi besökte var Kasernas alvarområde

i naturreservatet Ryr. Det ligger inte så långt ifrån Väneren lite norr om Köpmannebro. Reservatet omfattar 77 ha och är ett botaniskt rikt kulturlandskap på kalklerskiffer. Området är uppdelat i 8 olika delområden med avsikt att skydda och vårda de mest skötselkrävande och vetenskapligt intressantaste delarna av det ålderdomliga kulturlandskapet på Ryrhalvön. Inte minst intressanta är kalktorrängarna och hällmarkerna i anslutning till stränderna. Några av kärlväxterna som vi såg här var: trollsmultron, brudbröd, fältmalört, kortbladig spåtistel, svart oxbär, murruta, kalksvartbräken, gaffelbräken, blodnäva, vit och stor fetknopp. De uppräknade arterna antyder att vi var på ett alvarliknande område. Dessutom drog vi upp ur vattnet en riktigt lång långnate *Potamogeton longifolius*. En del klipphällar ned mot sjön var liksom "nedkletade" av skyfallsalg *Nostoc commune*.

På fredagen besöktes bland annat naturreservatet Ryr.

chen intogs i solskenet på en gräsmatta inne i Håverud. Där i gräset upptäckte några stor spännande fjärl i gräset - en lindsvärmare.

Nästa exkursionsmål var Rannebergets naturreservat invid Köttsjön ungefär en halvmil norr om vår förläggning i Dals Rostock. Kalkrika bergarter som lerskiffer och spilit har här gett upphov till en sällsynt rik och intressant flora. Mitt främsta minne från den lokalen var mötet med två sällsynta ormbunkar i en skuggig bergssluttning, främst ett 50-tal plantor av uddbräken *Polystichum aculeatum*, men strax intill växte också ett vackert bestånd av taggbräken *Polystichum lonchitis*. I en vägkant i närheten fann vi storskärvfrö *Noccea caerulescens* ssp. *brachypetala*.

Norra Båsane naturreservat blev dagens sista anhalt. Där kom vi till "Bryologernas förlovade land", så blev lokalen benämnd av områdets upptäckare Sixten Bergström. Denne själv lärde biolog upptäckte den fantastiska mosslokalen på 1920-talet. Här finns på ett litet område cirka 300 olika mossarter. Men först gick vi ned till en liten sjö, Stutedalstjärnet. Den var helt omgiven av ag *Cladium mariscus*. Sedan vandrade vi en stund i en ravin invid en spännande östvärd bergvägg. Nedanför den rann en bäck omgiven av kärrmark. Här fick bryologerna guidning bland hundratals mossor av ingen mindre än mossexperten Tomas Hallingbäck.

Under kvällen underhölls vi med ett föredrag om medicinalväxtodlingen i Dals Rostock av ortsböns Kerstin Ljungqvist. Hon har skrivit den mäktiga uppslagsboken "Nyttans växter", en bok som ger information om över tusen växter och historik om svensk medicinalväxtodling.

6 Två bilder från Norra Båsane naturreservat.

Dag 3

Lördagen ägnades åt växtlokaler söderut invid Vänern: Dalbergså, Sikhall, Dalbobergens naturreservat norr om Vänersborg och Sjöbottens naturreservat. Söder om Dalbergsåns mynning i Vänern ligger det första reservatet som besöktes. Vi strövade ut mot klipporna på udden och letade strandviol *Viola stagnina*. Många plantor som vi såg, kanske de flesta, var förmodligen hybrider mellan strandviol och ängsviol. Här var vackert. Väterns solbelysta vågor slog mjukt in mot uddens klippfall. Här växte också vildlin, strandveronika, liten ärtstarr, strandgyllen och vattenskräppa. Några vackra blåbandade jungfrusländor blev jagade av fotograferna mellan svärdsliiljor och starrtuvor. Vi styrkte oss med kaffe och fortsatte sedan söderut mot Vänersborg.

Knappt två mil norr om Vänersborg stannade vi en stund vid Sikhall. Där är en grund vik med öppen och vassbevuxen sandstrand. Här fann vi bland mycket annat strandlumner, sandstarr, vårtätel, borsttåg, agnsäv, spikblad, småsileshår, mandelpil, gräsnate och skörsträse *Chara globularis*.

Vi fortsatte ned till Vänersborg och Dalbobergens naturreservat norr om staden. Innan vi vandrade in i det kommunala reservatet åt vi lunch och studerade strax intill banbjörnbär *Rubus bifrons* på den ena av dess två lokaler i Sverige. Dalbobergen var förr Vänersborgs betesallmänning. Nu har skog av tall, ek, lind och hassel vuxit upp. Vi vandrade i den lundartade skogen och såg bl.a. myskmadra, storrams, svart trolldruva och skogssvingel. Vädrets makter hade varit oss nådiga under exkursionsdagarna men nu började dropparna falla allt tätare vilket fick Erik att under guid-

Söder om Dalbergsåns mynning i Vänern. ningen spänna upp sitt vackra paraply.

Vi avslutade dagen med ett besök i Sjöbottens naturreservat beläget i sydöstra delen av Kroppefjällsområdet. Dalformationens många olika bergarter ger här en mycket varierad vegetation. Området domineras av örtrik granskog. Här kunde man bl.a. finna sårlåka, skogsbräsma, dvärghäxört, vårärt, tandrot och strävlost *Bromopsis benekenii*. I reservatet har också uddbräken en av sina få växtplatser i landet. Strandfräken som växte här var ett nytt namn för många. Det är en hybrid mellan sjöfräken och åkerfräken.

Exkursionsveckan avslutades traditionsenligt med en god middag och avtackning av de duktiga och trevliga personer som på olika sätt hjälpt till att göra dagarna så givande och minnesvärda. Anders Bolin höll därefter ett kvällsföredrag om dalslandsbotanister.

Hemresedagen avslutade Björn och jag vistelsen i Dals Rostock med ett besök i den lilla vackra örtagården och ett par timmars fotojakt på fjärlar och orkidéer i Bräcke ångar.

Regn i Dalbobergens naturreservat.

Brudsporrar i Bräcke ångar.

Författare och förförare

[Lars Löfgren lars.lofgren.arboga@telia.com](mailto:lars.lofgren.arboga@telia.com)

Jag är egentligen varken biolog eller journalist, men axlade journalistens ansvar utifrån en biologisk synvinkel i Närkes flora. Varken hackat eller malet, kan tyckas. Men det var dit min bana förde mig eftersom dragningen till naturen och litteraturen var starkare än varningsklockor från ett avtrubbat omdöme.

Ibland finner man att den professionelle vetenskapsmannen och den ytliga betraktaren står allt för långt ifrån varandra. Jag anser det önskvärt att skapa populärvetenskapliga sammanfatningar över sambandet mellan naturförutsättningar, växter, djur och markanvändningen genom sekler.

Det är inte ofta moderna författare lyckas balansera detta väldiga ämne. Som Kjell Lundquist, den eminente utforskaren av trädgårdsväxternas medeltidshistoria, påpekat är det pinsamt att begåvade storsäljande författare utreder den historiskt riktiga tillverknings av pilbågsvapen över en halv sida, för att i en rad om medeltida växter i nästa andetag avslöjar att han saknar intresse för en saklig historisk kunskap om dessa.

Ungdomen var biblioteket en intressant plats. Den lilla knubbiga Scouting for boys blev under en tid favoriten bland böckerna, kanske främst för dess kombination av naturen och enkla hobbyaktiviteter. Någon skåjt blev jag dock aldrig. Intressena var då som nu allt för skiftande. Snart sagt varje besök i en tidnings spalter, i ett tv-program eller i en föreläsningssal resulterar ännu ofelbart i ett akut intresse för just den aktuella frågan. Åsnan mellan hötapparna kan knappast illustreras bättre.

Snart lockade skönlitteraturen med känslostormande berättelser av många slag. Ena dagen var det Vilhelm Moberg,

nästa Alberto Moravias språkliga begåvning som underhöll. Och visst var det mer krut i bibliotekarierna förr. Den blida tant Ellen i Arboga vägrade att låna ut På västfronten intet nytt till ynglingen Lars p.g.a. dess realistiska skildring av kriget. Dock gladdes hon när jag fann den ena favoritförfattaren efter den andra i mindre vanskliga verk.

Och hon bjöd senare mig och frugan vid ett tillfälle på hemkörd slånbarlikör, vilket väl kompenserade hennes tidigare stränga uppfostran.

Jag har haft nöjet att i litteraturen få uppleva bl.a. Hans Lidmans böcker om Hälsinglands natur och kultur, med dess rika naturupplevelser längs fiskevatten och i naturlandskap. Hans kulturhistoriska intresse förde honom till Arboga på 1970-talet. I sin slokhatt kom han taxiledes till Allehandas redaktion för att få kontakt med en lokal amatörhistoriker att dryfta det medeltida munkväsendets verksamhet på orten. I den tryckta boken kunde man senare läsa också om Tivedens äldsta kloster.

Jag hade tio år tidigare slukat alla hans berättelser men fann nu, efter nya gudars intåg, hans person intressantare än hans litterära verk.

Snart avslutades tiden som ordförande i biblioteksstyrelsen eftersom målet var snarare ett liv i naturen än i bokhörnan. Att framtiden ändå skulle innebära veckovis inläsning i dammiga arkiv och herbarier insåg jag dock. Och genom hundratals tidskrifter, utredningar och böcker om Närkes natur stegrades läsandet ytterligare.

Biblioteken i Arboga och Örebro länsades på de skrifter som var aktuella. Den fyllda ryggsäcken väckte uppmärksamhet och blev snart ett vardagligt inslag i

arbetet. En viss vana vid masslån hade infunnit sig redan under lumpartiden i Enköping då biblioteken i Västerås och Stockholm gav underlag till ett arbete om Arbogatraktens fågelliv.

Främst vintertid bedrevs Närkes floraarbetet med arkivsäkra papper och blyertspenna till hands. Det skulle slutligen bli ett par hundra tusen registerkort över Närkesväxternas förekomst i naturen och i litteraturen.

Den kunnige läsaren inser nu att detta skedde i skarven till datorregistrens tidevarv och tackar, som jag, den högste för att det blev ett pappersarkiv och inte en datorfil som måste programmeras om vart tionde år p.g.a. elektronikens utveckling.

Särskilt värdefull på det själsliga planet var min bekantskap med Ulf Malmgren som avled strax innan Närkesfloras tryckning. Från 1970-talet avrättade vi tillsammans åtskilliga av den tidens moderna myter och mediala tokigheter i en brevväxling som underlättade ett ibland monotont skrivbordsarbete.

Mitt försök att tussa ihop Malmgren med den litterära västmanländska giganten Lars Gustafsson, poet, filosof och professor i USA, misslyckades skändligen. I stället blev det en årsboksartikel med en hel del malmgrenska citat varav åtskilliga nog retat en och annan.

Genom särskilt hans bok om Hallstahammars natur och flora hade jag fått upp blicken för språkets nyanser och betydelse vid beskrivning av naturens värden. Hans texter framstår som den språkliga höjdpunkten i den botaniska hembygds litteraturen under flerav decennier.

Också Bertil Walldén och Sten Selander stod för litterära framsteg vad gäller den gamla tidens sista yttringar av floran kring gårdar och gator i en försvinnande kultur. Det levande landskapet i Sverige och Västeråstraktens växt- och djurvärld och

Hallstahammars natur och flora är viktiga inslag i min personliga utveckling.

Bertil Walldén, Västeråstraktens främste mistelkännare, hade jag fått kontakt med på 1970-talet då han sände mig artiklar om bl.a. ängsmarker vid Södra Hammaren i Götlunda för en årsbok. Senare besökte han mitt kjäll vid Arbogaån och visade sig vara en timid man. Han var på jakt efter hybriden mellan lingo och blåbär, lingbär eller blångon som den kallades i Brattberget där den växte några kilometer hemifrån.

Det var närkebekantingen, Svennevads florausforskare Gösta Kjellmert som hade upptäckt den ovanliga växten långt tidigare. Walldén var entusiastisk vid åsynen av fyndet och mindre timid när han slet och drog i revorna för att få med sig ett odlingsbart exemplar till Västerås. På mina bilder från tillfället ser han ut som en småländsk (förlåt) lottovinnare.

I ett euforiskt ögonblick på handskrifts-avdelningen vid Karolina Rediviva i Uppsala på 1980-talet skymtade jag en av min ungdoms profeter, Gunnar Bruswitz, som i ett välmenande ögonkast och en nästan omärklig nick godkände synen av Västmanlands flora och Malmgrens kartonger med linjerade blad fyllda av lokaluppgifter.

Många år tidigare hade jag inte kunnat avhålla mig från inköp av Svenska Dagbladet, på grund av Bruswitzsignerad helgdagsläsning med utsökta ögonblicksteckningar, ett svek mot den arbetarrörelse som format mig.

Svengunnar Ryman är närkingen som mer än de flesta spritt kunskapen om svenska växter, eller svampar som hans specialitéer nu hellre bör benämnas. Svampböckerna var länge i bästa fall ett ledsamt urval av ätbara arter till halvbra konstverk. Med Rymans fälthandbok förenades ett omfattande urval med

vetenskapliga texter. Även i Ingmar Holm-åsens goda bilder i boken känner man Svengunnars närvaro. Och plötsligt hade vi fått sjuhundra sidor svampar att både lära om och avnjuta portionsvis.

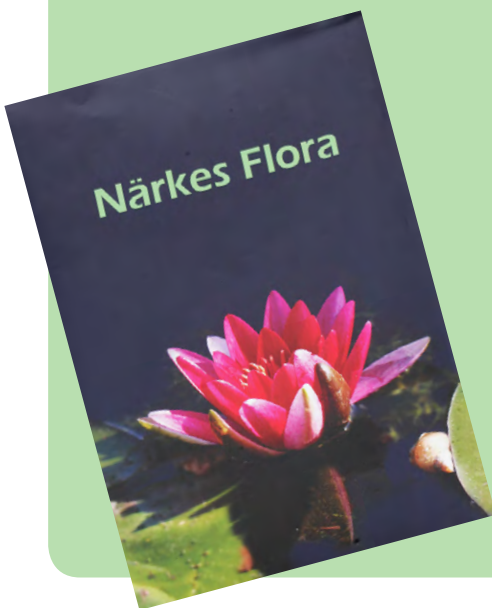
Man kan utan tvekan tala om en ny era för svampintresset efter Svengunnars förelösekonster. Det hela har uppenbarligen skett helt i den anda som Lars Romell, en Kumlafödd svampforskare, stakade ut vid 1900-talets början.

Samma år som boken kom ut besökte jag Uppsala för att få en bild av Svengunnar och ett gammalt *Nitella gracilis*-ark från Hastasjön i Götlunda. Bilden visar

en ung man i sin blomning. Men det är nästan trettio år sedan och även han måste väl nu ha antagit en mögnare uppsyn.

Svengunnars främsta kärlväxtfynd gjordes på Närkes enda lokal med ävje-pilört, där han återfann växten 1971 vid fiskdammen intill Karlsnäs. Arket med växten låg obearbetat till 2000-talet men kunde då bestämmas av specialisten Stefan Ekman i Uppsala. Rymans återfynd gjordes 91 år efter Alfred Callmés insamling 1880. Huruvida fiskdammen eller växten finns kvar på platsen är mig obekant.

Årets julklapp från ÖLBS!

Ge bort Närkes Flora i julklapp eller gåva! Ett årsmedlemskap i ÖLBS ingår i priset.

Endast 420 kr!

Boken kan beställas av Owe Nilsson:
0586-72 84 78
owe.kga@telia.com

Fraktkostnad tillkommer om boken ska sändas med post.

Rödlånke *Lythrum portula* funnen vid Blackstaån

Text: Michael Andersson. Bild: Daniel Gustafson.

Den soliga onsdagen 25 september 2013 var jag och Daniel Gustafson ute för att bland annat ta fotografier vid Tysslingen. En del i vårt arbete med LIFE-projektet Reclaim. Frampå eftermiddagen stod Daniel och fotograferade på Älgesta-sidan av Blackstaån, strax norr om gränsen mellan den hävdade strandängen och bladvassbältet. Vi stod på en lerig torrlagd del av åstrandens.

Jag njöt av solen och de många ängspiårlårkorna och passade på att titta lite på växterna medan jag väntade på att Daniel skulle bli klar med fotograferandet. Jag fann bland annat ganska många nickskärar *Bidens cernua* i blom, med typiskt nickande blomkorgar, men även ett ca 10 kvm stort bestånd av bågsäv *Scirpus radicans*. Jag har varit på platsen flera gånger tidigare, senast bara någon vecka tidigare, men först nu slog det mig att den utbredda röda mattan av en krypande växt, på leran invid vattnet, kunde vara rödlånke. Jag tittade lite närmare på den, men kände mig osäker. Mindes inte riktigt karaktärerna. Min mor och jag återfann ett fåtal exemplar i en fårhage (f.d. *Salix*-plantering), vid ett floraväktarbesök på en lokal strax söder om Dyltaån nära Ervalla station år 2006, men det var ju 7 år sedan. Jag bad Daniel komma och titta. Efter en stunds funderande och kontroll mot Den virtuella floran på Naturhistoriska riksmuséets hemsida kom vi fram till att det utan tvekan var rödlånke. Daniel fotograferade rödlånken och

Rödlånke vid Blackstaån.

jag skattade täckningen till cirka 20 kvm och samlade belägg.

Rödlånke växte vid tillfället både helt torrlagd och dränkt och vattenståndet i Tysslingen var ovanligt lågt för denna tid på året. De plantor som växte på land var starkt rödaktiga och de som växte i vattnet var mera gröna, med lite större skott och blad. Frukten var rund och med tydligt hylle.

När vi sedan drog oss längre norrut längs ån fanns rödlånke spridd med enstaka plantor även längre uppströms på Älgesta-sidan. Successivt blir dock bankarna och åns stränder allt brantare uppströms, så de miljöerna är antagligen inte så lämpliga för rödlånke. (Längs Blackstaån finns bankar som antagligen främst uppkommit genom de rensningar av ån som vattenavledningsföretaget uppströms på Kils-slätten utför ibland, senast omkring 2007.)

Malmgren (1982) uppger fyra växtplatser för rödlånke i Västmanlands-delen av Örebro län fram till och med 1929. Löfgren (2013) uppger att rödlånke hittats på fem växtplatser i Närke efter 1955. Nilsson (2008) anger att rödlånke finns på sex aktuella lokaler i Värmlands-delen av Karlskoga kommun och totalt i 5% av km-rutorna som kommunen i sin helhet omfattar. I Sörmland är rödlånke spridd men tämligen sällsynt (Rydberg & Wanntorp) och funnen i 4% av de inventerade 5x5 km-rutorna. Västergötlands flora (Bertilsson m fl) uppger 105 aktuella lokaler i 84 5x5-km-rutor, vilket motsvarar 10% av rutorna i landskapet. Rödlånke är rödlistad som nära hotad (NT) i Sverige.

Referenser

- Bertilsson, A. m fl. 2002: *Västergötlands flora*.
Löfgren, L. 2013: *Närkes flora*.
Malmgren, U. 1982: *Västmanlands flora*.
Nilsson, O. (red.) 2008: *Floran i Karlskoga kommun*.
Rydberg, H. & Wanntorp, H-E. (red.) 2001: *Sörmlands flora*.

Jubileumsexkursion till Garphyttan, Kanterboda skans och Ormtjärnen, 26 maj

Text och bild: Arne Holmer.

En av de första exkursionerna efter att Botaniska Sällskapet bildats 1963 gick till Garphyttans nationalpark. Nu ställde vi återigen färden dit 50 år senare, den 26 maj 2013. Vi besökte också närliggande naturreservat och intressanta växtlokaler i kanten av Kilsbergen.

Med glatt humör stegade vi iväg invid de vackra stenmurarna och gårdsgårdarna som omger ängen. Garphyttan avsattes som nationalpark redan 1909. Tomas Gustafson, en av våra medlemmar som arbetar på länsstyrelsen och har god kännedom om skötseln av nationalparken, guidade oss in i försommarnaturen.

Det fanns mycket som intresserade i lövängen, nyanlända småfåglar, fjärilar och inte minst den rika floran på marken. Här är något speciellt som fångat intresset. I omgivningarna ser vi den fräscha försommargrönskan och försöken att genom hamling av träden, främst askarna, släppa in mera ljus till örterna på marken.

Sedan de vackra ängsmarkerna blivit nationalpark i början av 1900-talet växte de snabbt igen. Man förstod inte då att ängar fanns tack vare böndernas årliga arbete i dem. Nu finns ett skötselprogram med slåtter och efterbete som återskapat de ljusa blomsterrika ängarna. Tomas förklarade för drygt 20 intresserade exkursionsdeltagare.

Vi fick väl närmast betrakta Birgit Fredriksson, nyss fyllda 95 år, som en hedersgäst under dagens exkursion. Hon var den som drog igång Botaniska sällskapet för 50 år sedan. Tyvärr tillät inte längre hennes ögon att se allt det vackra vi upplevde under dagen. Här i sampråk med vännen Maj-Britt.

Sedan fortsatte vi till Kanterboda skans, ett fridlyst idegransbestånd *Taxus baccata* på Kilsbergssluttningen.

Tomas berättar om idegransbeståndet som här troligen är en relik från tiden vid inlandsisens avsmältning då havet nådde fram till Kilsbergsbranten. Vi resonerade också om skillnaden mellan han- och honplantor eftersom idegranen är skildkönad.

En kvist av ett hanträdd med gula hanblommor. Honträden får röda, bärliknande frukter. Hela växten är giftig utom det röda fruktköttet.

Praktisk naturvård. Tomas sågar av en rönn som stormen lagt över en idegran.

Här koncentreras intresset kring ägg av citronfjäril som placerats på värdväxten brakved, *Fragula alnus*. Björn Nordzell berättar för några intresserade.

Vid den lilla sjön Ormtjärnen visar Tomas upp en gammal blomställning av ag *Cladium mariscus*. Han berättar att agen, liksom idegranen här i trakten, är en överlevare från en länge svunnen tid då klimatet var varmare - en värmetidsrelik.

PysMys - en trädgård i Glanshammar, 29 juni

Text och bild: Herbert Kaufmann.

Under försommaren, den 2013-06-29 besökte vi en trädgård i Glanshammar. Trädgården "upptäckte" vi under inventeringsarbetet av några skogsområden kring Glanshammar förra året.

Maria Nordh, som äger trädgården, berättade för oss 11 exkursionsdeltagare att trädgården anlades av henne för ca 30 år sedan på en stenig-sluttning. Mängder av matjord kördes till området och så småningom förvandlades sluttningen till en vacker trädgård. Trädgårdens storlek är ca 3 ha stort. Ett tag så födde hon upp påfåglar i trädgården!

Hela trädgården är omgiven av tujor och syrenbuskar som bildar en skyddande barriär mot skadlig blåst och kyla. I trädgården finns omväxlande vegetationszoner med ovanliga träarter, torrbackar samt vattenfyllda pooler utrustade med dimmaskiner som sprider en behaglig dimma kring vattensamlingarna. I mitten av trädgården finns ett stort rogivande område med långbord och stolar, allt skyddat av stora paraplyer. Här kunde vi äta vår matsäck och dricka vårt kaffe. Paraplyerna över oss behövdes denna dag, en del regnskurar störde oss lite vid strövandet genom trädgården.

Speciellt vackra var de många ovanliga bokar *Fagus* sp. som fanns där, jag räknade totalt till 6 olika *Fagus*-arter resp variteter. Många av

dessa hade vackra strimmiga eller flerfärgade blad som såg ut som målade av en konstnär.

Många av träden är importerade av Maria från Ösel i Estland, en del träd saknar ännu namn och någon art har namngivits av Maria: *Ulmus valge*, den vackra almen har vitspräckliga blad som nästan såg ut som om de vore angripna av mjöldagg. Vackra blåklockor med enormt stora "klockor" *Campanula punctatus* växte i rabatterna på den övre och mera öppna delen av trädgården.

Maria Nordh berättade också om de senaste extrema snörika och kalla vintrarna som har decimerat artantalet i trädgården en hel del. Enligt henne fanns ca 3000 arter i trädgården. Vi såg också i mitten av trädgården ett träd som inte hade klarat sig och som nu stod som en varnande torr skelett pekande mot himlen. De arter som jag hann notera under besöket finns noterade i bifogat artlista.

Det var första gången som ÖLBS hade ett trädgårdsbesök på programmet, jag tror att alla exkursionsdeltagare tyckte om utflykten, kanske ska vi titta mera på trädgårdar i framtiden?

Matsäcken intogs under tak vid Villa Pysmys.

Strimmig bok.

Växter som sågs i trädgården vid Villa Pysmys.

vit trädgårdsstormhatt	Aconitum x cammarum "Bicolor"	perenn
röd trolldruva	Actaea erythrocarpa	perenn
parasollblad	Astilboides tabularis	perenn
prickklocka	Campanula punctatus	perenn
Diana´s klematis	Clematis "Princess Diana"	perenn
sibirisk klematis	Clematis sibirica	perenn
brunnäva	Geranium phaeum	perenn
vipprams	Maianthemum racemosum	perenn
otblad	Podophyllum peltatum	perenn
djävulsspirea	Spirea diablo	perenn
violruta	Thalictrum delavayi	perenn
spetsmossa	Tiarella cordifolia	perenn
fingrad rodersia	Rodgersia pinnata	perenn
kopparlönn	Acer griseum	träd
brokbladig tysklönn	Acer pseudoplectanus "Brilliantissimum"	träd
röd hästkastanj	Aesculus x carnea "Briotii"	träd
blå häggmispel	Amelanchier alnifolia "Smoky"	träd
ornäsbjörk	Betula pendula "Dalecarlica"	träd
tårbjörk	Betula pendula "Youngii"	träd
gulbladig buxbom	Buxus sempervirens "King Midas"	träd
gulved	Cladastris lutea	träd
pelarbok	Fagus sylvatica "Dawyck purple"	träd
rödlövad hängbok	Fagus sylvatica "Purple fountain"	träd
flerfärgat bok	Fagus sylvatica "Purpurea tricolor"	träd
pelarbok	Fagus sylvatica "Rohan Obelisk"	träd
strimmig bok	Fagus sylvatica "Striata"	träd
guldbok	Fagus sylvatica "Zlatia"	träd
skruvlärk	Larix kaempferi "Diana"	träd
ormgran	Picea abies f. virgata	träd
glanskörsbär	Prunus serrula	träd
kaukasisk vingnöt	Ptreocaya pterocarpa	träd
turkisk ek	Quercus cerris "Mercedes"	träd
skruvpil	Salix x erythroflexuosa	träd
bonsaialm	Ulmus jackelin "Hillier"	träd
klippalm	Ulmus thomasii	träd
vitfläckig alm	Ulmus valge	träd
gaffelolvon	Viburnum furcatum	träd

Exkursion till Kvinnerstatorp och Ölmbrotorp, 1 juni

Text och bild: Ulla Munkhammar och Göran Olofsson.

Vi var åtta entusiastiska botanister som deltog i exkursionen till Kvinnerstatorp och Ölmbrotorp, under ledning av Daniel Gustafson och Rain Nylund, fyra från Örebro och lika många från Nora.

Vädret var det bästa tänkbara, soligt och varmt. Vi startade med en vandring intill kalkbrotten i Kvinnerstatorp. Området är en del av det stråk med urbergskalk som sträcker sig från Lillkyrka i öster över Glanshammar, Rinkaby till Axberg i väster.

För en dryg månad sen var marken här över-sållad med blåsippor och några exemplar av tibast spred sin väldoft. Denna dag doftade hela skogen av liljekonvalj.

Daniel Gustafson som inventerat området med inriktning på hällebräcka visade oss var den växer. Den är starkt kalkgynnad och trivs bäst på störd mark och solexponerade berghällar med ett tunt jordlager, där den är en pionjärart. Hällebräckan är endemisk och finns kring Oslofjorden och vidare i Närke, Södermanland, Dalsland och norra Roslagen. I Ölmbrotorp fann vi många exemplar i anslutning till kraftledningsgatan, där man nyligen röjt men tyvärr lämnat kvar riset, vilket missgynnar bräckan.

Av Kjell Sundkvist gjordes vi uppmärksamma på hur många olika daggkåpearter det finns. Vi tittade på stjärndaggkåpa, glansdaggkåpa, sammetsdaggkåpa, betesdaggkåpa och späd-daggkåpa. Vi kände nog alla övriga att vi skulle vara i behov av speciell daggkåpeexkursion. Det är svårt att greppa skillnaderna för oss som inte kunde ta dem på habitus.

Daniel uppmärksammar oss på hällebräcka.

Några av de övriga växterna vi såg var hummeluzern, backvial, stinknäva, kummin, ängshaverot, teveronika, flenört, purpurknipprot, stenbräken, getrams, gulvial, styvmorsviol, bergslok, hönsarv, skogssallat, jungfrulin, bockrot, vispstarr, svartbräken, blåsuga, äkta johannesört, hagfibbla, gulmåra, vitmåra, mattfibbla, stembär, stor blåklocka, luddhavre, ängshavre, berberis, skavfräken, kattfot, blodrot, blekstarr, kärrfräken, bergklint, gul luzern, käringtand, brudbröd, mörk snårstarr, träjon, lundsmörblomma, vårstarr, häckvicker, rankstarr, sjöfräken, hundstarr.

Gökblomstret var ännu inte utslaget. Vid ett senare tillfälle i Sixtorp diskuterade vi anledningen till namnet gök, som finns både i det latinska, *Flos cuculi*, och det svenska. Det är ett gammalt namn som kommer sig av att man förr trodde att det var göken som spottat på växten. I själva verket är det spottstritens hona, som attraheras av växten och lägger sitt skum där. Det blir ett tillhåll för hennes larver. Det svenska namnet i form av gökblomma finns belagt i Olof Bromelius *Chloris gothica* (1694) enligt Ingvar Svanberg i boken Gökblomster, ryssgubbe och vandrande jude.

Efter en mycket lyckad dag återvände vi hem.

Riklig förekomst av hällebräcka i kraftledningsgatan i Ölmbrotorp.

24 år senare - ett återbesök hos Sankt Per

Text: Lars Asklund. Bild: Arne Holmer.

Sankt Pers nycklar i Närke

I Lars Löfgrens nyutkomna och förträffliga Närkeflora får vi god information om förekomster av Sankt Pers nycklar *Orchis mascula* i landskapet. Han redovisar 6 fynd varav flera med uppgifter från 1980-tal ända fram till 2000-talet. Tre av dessa fyndplatser är välkända och välinventerade – Herrfallsäng, Garphyttans nationalpark och Latorp. Man måste hålla med om att det är lite märkligt att det på dessa klassiska lokaler ”plötsligt” dyker upp ett fåtal exemplar av denna spektakulära orkidé vars antal sen bara ökar. Inplantering framstår naturligtvis som den rimligaste förklaringen. Ingallil Teljä citeras ju också i denna fråga för Herrfallsäng: ”inplanterad omkring 1979 av känd person som bör hållas hemlig”. Man kan bara spekulera i vem!

Jag besöker själv på 1980-talet både Herrfallsäng och Garphyttan flera gånger och studerar

förekomsterna. Latorp tycks vara ett ännu senare fall av ”välvilja”.

Jag besöker också lokalen vid Kungshall (Skyttebo) och när det gäller denna fyndplats förhåller det sig nog annorlunda.

Lennart Söderberg och hans fynd

Botanisten Lennart Söderberg inflyttar som tonåring på 1960-talet med sin familj från Dalarna till Västernärke. Han jobbar senare som sjuksköterska och bor i Karlskoga för att i slutet av 1980-talet flytta till Skåne där han fortfarande är bosatt utanför Helsingborg.

Lennart är en mycket skicklig fältbotanist som inte minst intresserat sig för svamp. Han har dock ett allsidigt naturintresse och verkar numera även som fotograf med egen hemsida. Under 1970- och 1980-talen botaniserar han mycket flitigt – ofta i Kilsbergens sluttningar; ibland i sällskap med Nils Hakeliet, Olle Eric-

Sankt Pers nycklar. Dessa växer i Herrfallsäng.

son, Uno Milberg mfl. Även jag själv gör ett antal utfärder tillsammans med Lennart under 1980-talet både i Närke och i Noratrakten. Vid en av de sista exkursionerna (inför hans avflyttning från länet) visar han mig ett av sina främsta fynd:

1978 finner han Sankt Pers nycklar i södra Kilsbergen på en unik lokal i Kungshalls sydvästra sluttning i Knista socken.

Kungshall-lokalen

Lennart återbesöker förstas sin lokal flera gånger i början och jag redovisar nu det jag antecknat (och som i huvudsak publicerats av Löfgren) om Sankt Per vid Kungshall.

Mina egna besök på 1980-talet beskrivs lite närmare. Slutligen redogör jag för mitt återbesök 2013.

1986 och tidigare

Lennart och jag besöker lokalen första gången den 18 juli 1986. Från vägen mellan Lekhyttan och Kinkhyttan tar man av mot Vissboda. En då relativt nybruten väg för från Skyttebo rakt norrut upp i en dalgång under Kungshalls sydväst-västsluttning. Via en brant körväg över ett hygge öster om vägen kommer vi upp till en brant sluttning. När Lennart är här första gången 1978 växer en kvarlämnad lövskogsskärm (sparad vid avverkningen) mot branten. Då finns här höga ädla lövträd såsom alm *Ulmus glabra*, ask *Fraxinus excelsior*, lönn *Acer platanoides*, lind *Tilia cordata* jämte hassel *Corylus avellana*. Hans senaste besök före vår exkursion denna gång är 1982; lövträden finns då fortfarande kvar men nu 1986 är de ståtliga träden också avverkade. Vi ser nu diverse sly av dessa träd. Vid bergroten finns ett tätt bestånd av myska *Galium odoratum* kvar, hårt trängt av piprör *Calamagrostis arundinacea*. I branten visar Lennart kalkkammossa *Ctenidium molluscum*. Vi tar oss upp i den mycket branta sluttningen och når en hylla/avsats/terrass. Här finner Lennart 1978 15 ex. av Sankt Pers nycklar. En stor oxel *Sorbus intermedia* står nära och han ser då också såriläka *Sanicula europaea*. Orkidén blommar omkring 1 juni och nu i mitten av juli ses intet i högt gräs.

Juni 1987

Den 10 juni 1987 återkommer jag tillsammans med Kjell Sundkvist till branten och vi tar oss upp till fyndplatsen. Ovan branten finns en gräsklädd sluttning med terrasser; delvis med gles gräsvegetation. Häruppe är

trädsnittet delvis glesare med gläntor och en yngre granskog.

Det är något fuktigt. Terrasserna vätter mot V-SV; öppet mot hygget nedanför. Vi får nu den stora glädjen att skåda Sankt Pers nycklar med 4 blommande exemplar varav 1 är av ”Ölandsnormalstorlek”. På ett område om ca 5 x 15 m (mellan stor tall och oxel) räknar vi in ca 50 bladskott i spridda grupper men tätare på några ställen. Vi gör nu en noggrannare inventering i området (brantfot, brant sluttning, avsatser/terrasser ovan branten osv).

Alla antecknade arter redovisas i tabell 1 som också redovisar återfynd 2013.

Juli 1987

Juli månads första dag knappt 3 veckor efter förra besöket är jag åter på plats; nu tillsammans med Lennart själv och Gunnar Hallin från Länsstyrelsens naturvårdsenhet. Den unika fyndplatsen blir därmed delgiven de naturvårdande myndigheterna. Vi ser ytterligare några arter som ej noterats i juni (se tabell 1). Av Sankt Pers nycklar ses nu 3 överblommade exemplar i högt gräs samt bladskott varav några längre in mot unggranar – skott som inte observerades i juni. Det innebär att fler än 50 bladskott finns detta år. Lennart berättar att även han är på plats tidigare i år men i maj och då ser han enbart bladskott. Han anser att antalet bladskott ökar.

Vi har sedan en genomgång av uppgifter kring Herrfallsäng- och Garphyttelokalerna.

Juni 1988

Vid ett återbesök den 5 juni 1988 ses 2 blommande Sankt Per varav 1 större ex. på en fläck där den inte ses 1987. Samma dag besöks också Sankt Pers växtplatser vid Herrfallsäng och Garphyttan.

Juni 1989

Ännu ett återbesök görs den 1 juni 1989; även nu under en Sankt Persrunda. Jag och Kjell Sundkvist har denna gång Lisbeth Uhr med oss. Vi ser åter 2 exemplar som dock redan denna första junidag är överblommade. De sterila bladskotten tycks också vara färre. Lisbeth upptäcker även vätters *Lathraea squamaria* S-ut i sluttningens nedre del.

Återbesök efter 24 år i juni 2013

När jag i våras i Närkes flora ser att inga rapporter om Sankt Per vid Kungshall nått Lars Löfgren efter mitt ”sista” besök 1989 får jag

ingivelsen att försöka återbesöka lokalen. Finns arten kvar? Den 8 juni i år (2013) får jag därför mot södra Kilsbergen i samband med ett Norabesök (den årliga guckuskoinventeringen i Viker).

Väl kommen till Skyttebo gör jag först ett besök på den guckuskolokal som finns i närheten (den sk Vissbodaloalen). Vid besöket den 1 juli 1987 blommar 16 ex. varav 7 dubbla på den då mycket skuggiga lokalen. Nu ser jag över 70 ex. av guckusko *Cypripedium calceolus* i blom och platsen är ljus och öppen sedan skog tagits ner söderut. Kontraster verkligen. Jag vandrar sen förbi Skyttebohusen och följer grusvägen i dalen uppåt. Flera motsägelsefulla egna markeringar på min gamla topografiska karta gör att jag (visar det sig) kommer för långt norrut. Jag snurrar i Kungshalls V-SV-sluttning, blir trött men drar mig mer söderut och lyckas fånga upp den första hasseln. Här är det!

Kalhygget har blivit ungskog. En del ädla lövträd har vuxit till sig och jag börjar jobba mig uppåt i branten. Många härliga arter åter ses – se vidare tabell 1. Jag lyckas ta mig upp på grästerassen och ser att oxeln är kvar men äldre och grövre. Jag är tillbaka!

Där visar sig nu 2 överblommade ex. av Sankt Per ca 5 m norr om oxeln i högt gräs.

Glädje. Han finns kvar där i solljuset!

Tanken svindlar: Kanske ingen har sett Dig på 24 år. Du har träget kommit tillbaka varje försommar utan ha blivit sedd! Förrän nu.

Tabell 1. Påträffade kärllväxter vid Sankt Perslokalen vid Kungshall. (x markerar egna direkta fältanteckningar medan o anger observationer noterade på kvällen efter återbesöket 2013 i artiklorna från 1980-talet)

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Fynd 1980-talet	Notering 2013
Sankt Pers nycklar	Orchis mascula	x	x
Skogsbräken	Equisetum sylvaticum	x	o
Låsbräken	Bothrycium lunaria	(LS 1978)	
Träjon	Dryopteris filix-mas	x	o
Stenbräken	Cystopteris fragilis	x	x
Örnbräken	Pteridium aquilinum	x	o
Svartbräken	Asplenium trichomanes	x	x
Lundbräken	Dryopteris dilatata s.lat.	x	o
Majbräken	Athyrium filix-femina	x	o
Hultbräken	Thelypteris phegopteris	x	o

Efter 24 år. Jag känner en stor eufori över återseendet.

Det är lite svårt att uppskatta antalet sterila bladskott pga den redan höga gräsväxten. Ett av de två exemplaren är nästa av Ölandsstorlek.

Jag återfinner även såriläkan och klättrar så småningom ner för att också återse myskan nedan branten.

Sen är det bara att följa hjulspåren ner till grusvägen och konstatera att man inte behöver gå så långt upp i dalen för att nå lokalen.

Redan på 1980-talet delar jag Lennarts övertygelse om att Sankt Per inte inplanterats på denna undanskymda plats. Jag tänker fortfarande så.

Efteråt

När detta skrivs har det gått en och en halv månad sedan den där fantastiska dagen vid Kungshall. Bilderna från återbesöket är glasklara i mitt inre. En dag av stor glädje!

När jag i juli efter många år åter talar med Lennart på telefon berättar han att även han återbesöker sin lokal några gånger efter 1989 men då i september med svamp för ögonen.

Vid dessa besök ser han förstas intet av Sankt Per så kanske är det så som jag tänker uppe på terrassen – ingen har skådat Honom på alla dessa år. Förrän nu – 24 år senare!

De vetenskapliga namnen har bibehållits så som de en gång noterades under 1980-talet.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Fynd 1980-talet	Notering 2013
Stensöta	Polypodium vulgare	x	o
Gran	Picea abies	x	o
Tall	Pinus sylvestris	x	o
En	Juniperus communis	x	o
Piprör	Calamagrostis arundinacea	x	o
Spärrlosta	Brachypodium pinnatum	x	x
Bergslok	Melica nutans	x	x
Fårsvingel	Festuca ovina	x	o
Vårbrodd	Anthoxatum odoratum	x	o
Lundgröe	Poa nemoralis		x
Vispstarr	Carex digitata	x	x
Pillerstarr	Carex pilulifera	x	
Vårfryle	Luzula pilosa	x	o
Ormbär	Paris quadrifolia	x	o
Getrams	Polygonatum odoratum	x	x
Liljekonvalj	Convallaria majalis	x	o
Ekorbär	Maiathemum bifolium	x	o
Asp	Populus tremula	x	o
Alm	Ulmus glabra	x	x
Björk	Betula sp.	x	o
Klibbal	Alnus glutinosa	x	o
Hassel	Corylus avellana	x	x
Hönsarv	Cerastium fontanum	x	
Skogsnarv	Moehringia trinervia	x	
Vitsippa	Anemone nemorosa	x	o
Blåsippa	Hepatica nobilis	x	x
Trolldruva	Actaea spicata	x	x
Oxel	Sorbus intermedia	x	x
Rönn	Sorbus aucuparia	x	o
Blodrot	Potentilla erecta	x	o
Smultron	Fragaria vesca	x	o
Hallon	Rubus idaeus	x	
Stenbär	Rubus saxatilis	x	o
Hartsros	Rosa villosa	x	o
nyponros	Rosa dumalis ssp dumalis	x	
Skogsvicker	Vicia sylvatica	x	x
Gökärt	Lathyrus montanus	x	o
Vårärt	Lathyrus vernus	x	x
Gulvial	Lathyrus pratensis	x	o

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Fynd 1980-talet	Notering 2013
Käringtand	Lotus corniculatus	x	o
Häckvicker	Vicia sepium	x	o
Harsyra	Oxalis acetosella	x	
Stinknäva	Geranium robertianum	x	
Jungfrulin	Polygala vulgaris	x	x
Lönn	Acer platanoides	x	x
Brakved	Rhamnus frangula		x
Skogslind	Tilia cordata	x	x
Skogsviol	Viloa riviniana	x	o
Underviol	Viola mirabilis	x	x
Tibast	Daphne mezereum	x	x
Mjölkärt	Chamaenerion angustifolium	x	o
dunört	Epilobium sp.	x	
Sårläka	Sanicula europaea	x	x
Blåbär	Vaccinum myrtillus	x	o
Lingon	Vaccinium vitis-idaea	x	o
Ljung	Calluna vulgaris	x	o
Skogsstjärna	Trientalis europaea	x	o
Ask	Fraxinus excelsior	x	x
Blåsuga	Ajuga pyramidalis	x	
Bergmynta	Satureja vulgaris	x	x
Toppdån	Galeopsis tetrahit	x	
Kungsljus	Verbascum thapsus	x	
Teveronika	Veronica chamaedrys	x	o
Ärenpris	Veronica officinalis	x	o
Ängskovall	Melampyrum pratense	x	o
Vättersos	Lathraea squamaria	x	x
Linnea	Linnaea borealis	x	o
Skogstry	Lonicera xylosteum	x	x
Olvon	Viburnum opulus	x	x
Myska	Galium odoratum	x	x
Stor blåklocka	Campanula persicifolia	x	x
Gullris	Solidago virgaurea	x	o
fibbla	Hieracium sp.	x	o
Maskros	Taraxacum sp.	x	o
Skogssallat	Lactuca muralis	x	x
Hästhov	Tussilago farfara	x	
Kornfibbla	Scorzonera humilis	x	

Program 2013 samt årsmöte 2014

17 november Norra Grekländs berg. Owe Nilsson visar bilder och berättar. Ideellt utvecklingscentrum, Storgatan 24 Örebro, kl 15.

23 februari Årsmöte. Efter årsmötet föreläsning av Arne Holmer, bl a om den alpina floran på Kilimanjaro. Ideellt utvecklingscentrum, Storgatan 24 Örebro, kl 15.

Programmet läggs också ut på ÖLBS hemsida www.olbs.se

Programmet för 2014 kommer i nästa nummer av T-Veronikan

Herbariemöten 2013

Alltid på en onsdag kl. 15.00-20.00.

30 oktober

20 november

11 december

Under våra arbetsmöten i herbariet går vi igenom samlingarna och sorterar, ordnar och studerar de pressade växtkollektioner som anförtrotts oss.

Vid behov monterar vi och reviderar namnet.

Vi fikar och samtalar också förstås.

Herbarielokalen ligger i Narva i Grenadjärstaden i Örebro.

Välkommen!

Grönbräken i Nasta

Grönbräken på dess hittills enda kända förekomst i Närke, i naturreservatet Nasta marmorbrott norr om Rinkaby i Örebro kommun. Den växer bland skrotsten intill ett nedlagt marmorbrott. Örebro kommun har under hösten genomfört röjningar i området, för att öppna upp till förmån för bland annat hällebräcka, fältgentiana och andra växter. Foto: Daniel Gustafson.

Örebro Läns
Botaniska Sällskap

ÖLBS ändamål är att utgöra ett forum för utbyte av erfarenheter och kunskaper inom botanikens olika grenar, att utforska floran inom länet och att verka för skydd av växtlokaler och växtsamhällen. ÖLBS är anslutet till Svenska Botaniska Föreningen.

Styrelse

Ordförande

Per Erik Persson Gamla Vikar 217
713 92 Gyttopp, tfn 0587-704 06
pererikpersson.gamlaviker@telia.com

Vice ordförande

Daniel Gustafson Hemmansvägen 5
702 17 Örebro, tfn 073-714 16 06
daniel.gustafson@telia.com

Sekreterare

Inga Hedgren Stensoppsvägen 1
705 95 Örebro, tfn 073-994 60 16
inga.hedgren@telia.com

Kassör

Herbert Kaufmann Sofiebergsv. 6
702 29 Örebro, tfn 019-24 61 94
hekau@bredband.net

Ledamöter

Berit Ragné Odengatan 2
713 32 Nora, tfn 0587-109 11
berit.ragne@gmail.com

Owe Nilsson Utterbäcksvägen 10,
691 52 Karlskoga, tfn 0586-72 84 78
owe.kga@telia.com

Elisabet Kocken, Hammarby 651,
705 92 Örebro tfn 019- 28 21 29
nilsson.kocken@telia.com

Suppleanter

Ingevi Fall, Tempelkärrsv. 25
702 30 Örebro, tfn 019- 24 04 82
tfn 070-319 59 75, ingefall@telia.com

Rain Nylund Drottning Kristinag. 13
713 32 NORA, tfn 0587-143 02
rainnylund@hotmail.se

Organisationsnummer

875001-7298

Adress

Korrespondens ställs till ordföranden.

Medlemsavgift 2013

Ordinarie medlem 150 kr.
Famijemedlem 75 kr (ej T-Veronikan).
Avgift inbetalas till
Plusgiro **64 26 24-1**.

Glöm ej att ange namn när ni betalar medlemsavgiften. Vi är också tack-
samma om ni meddelar oss era adress-
ändringar.

Veronikan

Årgång 18 nr 3/2013

Ordföranden har ordet	3
Botanikdagarna i Dalsland 2013	
Arne Holmer	4
Författare och förförare	
Lars Löfgren	8
Rödlånke funnen vid Blackstaån	
Michael Andersson	11
Jubileumsexkursion till Garphyttan, Kanterboda och Ormtjärnen	
Arne Holmer	12
PysMys - en trädgård i Glanshammar	
Herbert Kaufmann	14
Exkursion till Kvinnerstatorp och Ölmbrotorp	
Ulla Munkhammar och Göran Olofsson	16
24 år senare	
- ett återbesök hos Sankt Per	
Lars Asklund	17
Program 2013	22

